

ΔΙΗΜΕΡΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΑΝΕΣΤΗ ΛΟΓΟΘΕΤΗ 8 & 9 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012

Συναυλίες

Οι δυο συναυλίες του αφιερώματος στοχεύουν να δώσουν μια σφαιρική εικόνα του έργου του. Η πρώτη περιλαμβάνει έργα συμβατικής σημειογραφίας, πρώιμα γραφικής και ηλεκτροακουστικά έργα της δεκαετία τους '60. Η δεύτερη περιλαμβάνει μεταγενέστερα έργα γραφικής σημειογραφίας και μουσική για υπολογιστές.

1^η Ημέρα - 8 Ιουνίου, ώρα 9:00μ.μ.

Πρόγραμμα

Έργα συμβατικής σημειογραφίας

- **5 Φουγκέτες για όμποε, κλαρινέτο και φαγκότο (1949) 8'**
Είναι ένα από τα πρώτα έργα του Ανέστη Λογοθέτη (αρ. καταλόγου 20), γραμμένο κατά τη διάρκεια των σπουδών του. Υπάρχουν τρεις γραφές του ίδιου έργου: για σόλο πιάνο, για τρίο πνευστών και για τρίο εγχόρδων. Το κύριο χαρακτηριστικό του έργου είναι η χρήση της παραδοσιακής αντιστικτικής τεχνικής σε συνδυασμό με στοιχεία της ελληνικής εθνικής σχολής (τρόποι, ρυθμοί), αλλά και ταυτόχρονα με αρκετά διευρυμένη τροπική αρμονική γλώσσα και ευρηματικό πειραματισμό πάνω στην έννοια της μακροδομής: τα θέματα των μερών I, III και V είναι σε μέτρο 7/8 και τόσο συγγενικά μεταξύ τους ώστε το ένα μοιάζει παραλλαγή του άλλου, με τα ενδιάμεσα αργά μέρη (II και IV) σε έντονα αντιθετικό ρόλο. Ειδικά στην τελευταία φουγκέτα επιχειρείται μια πλήρης ανακεφαλαίωση του θεματικού υλικού όλων των προηγούμενων μερών. Αν και το μέσο του τρίο ξύλινων πνευστών (Trio d'anches) αποτελεί έναν παγιωμένο συνδυασμό μουσικής δωματίου, οι Πέντε Φουγκέτες είναι το πρώτο έργο έλληνα δημιουργού σε αυτή την κατηγορία.
- **Σουίτα (5 Integrationen) για σόλο βιολοντσέλο (1951-52) 6'**
Το έργο (αρ. καταλόγου 33), με τον αρχικό τίτλο Fünf Integrationen, γράφτηκε με την πρόθεση να μπορεί να παιχτεί και από σόλο κοντραμπάσο. Το έργο γράφτηκε στα τέλη του 1952 και παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στη Βιέννη το 1955 από την τσελίστα Hildegard Huber. Αισθητικά το έργο ανήκει στον βιενέζικο εξπρεσιονισμό, και διέπεται από τη σχετικά ελεύθερη μελωδική χρήση μιας δωδεκάφθογγης σειράς, απαραίτητο τεχνικό εφόδιο για έναν μαθητευόμενο συνθέτη της εποχής του Λογοθέτη. Η Σουίτα αποτελείται από πέντε σύντομα μέρη: I. Agitato II. Burlesco III. Grave IV. Allegro V. Scherzoso.
- **Πεντάπτυχον για κλαρινέτο και πιάνο (1953) 8'**
Το Πεντάπτυχον (αρ. καταλόγου 41B) γράφτηκε το 1953 στη Βιέννη. Ο τίτλος του έργου υποδηλώνει μια σύνθεση σε πέντε ευδιάκριτες αυτοτελείς ενότητες, οι οποίες χωρίζονται μεταξύ τους με μια μικρή παύση. Στην πρώτη ενότητα κυριαρχεί η έννοια του ισοκρατήματος στο κλαρινέτο, το οποίο δίνει την

αίσθηση τονικού κέντρου. Στη δεύτερη ενότητα αναπτύσσεται ένας χορευτικός ρυθμός 7/16, απόηχος ενός καλαματιανού χορού. Στην τρίτη αναπτύσσεται περισσότερο το μελωδικό στοιχείο, ενώ στην τέταρτη τα δύο όργανα κινούνται αντιθετικά, με το κλαρινέτο να εκτελεί μια πολύ γρήγορη παραλλαγή, η οποία σιγά-σιγά αραιώνει ρυθμικά, ενώ παράλληλα το πιάνο αρχίζει με μια αραιή ρυθμικά στικτή συνοδεία, η οποία στη συνέχεια πυκνώνει μέχρι την τελική κορύφωση και την επαναφορά της πυκνής παραλλαγής τους κλαρινέτου, το οποίο αναλαμβάνει την και πάλι τη ρυθμική απόσβεση. Η πέμπτη και τελευταία ενότητα ολοκληρώνει το έργο με ένα ρυθμικό αντιστικτικό τμήμα.

- **Permutationen (Αντιμεταθέσεις)** για κλαρινέτο και κρουστά (1957) 3':30"
Το έργο (αρ, καταλόγου 64, 1957) είναι ένα από τα τελευταία έργα της πρώτης δημιουργικής περιόδου του Α.Λ. δύο περίπου χρόνια πριν να αφοσιωθεί αποκλειστικά στη γραφική απεικόνιση της μουσικής του. Φαίνεται μάλιστα πως η μεγάλη αλλαγή στα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποίησε ο συνθέτης από το 1959 ως το τέλος της ζωής του αποτέλεσε το βασικό παράγοντα για να παραμείνει το έργο ανεκτέλεστο για περισσότερο από μισό αιώνα. Η στικτογραφική τεχνική σύνθεσης που ακολουθεί ο Λογοθέτης στο συγκεκριμένο έργο του, συνδέεται άμεσα με τον ολικό σειραϊσμό, ο οποίος είχε ήδη αναπτυχθεί πλήρως κατά την περίοδο εκείνη στην Ευρώπη, και είναι απολύτως εναρμονισμένη με το πνεύμα αναζήτησης νέων τρόπων οργάνωσης των μουσικών παραμέτρων με τη βοήθεια της μαθηματικής μοντελοποίησης. Στο σύντομο αυτό κομμάτι, διάρκειας 3 ½ λεπτών, ο συνθέτης προσπαθεί να εξαντλήσει όλους τους πιθανούς μετασχηματισμούς του ρυθμού, της δυναμικής και της κατανομής των μουσικών οργάνων, πάνω σε μια βασική χρονική μονάδα 1,33 δευτερολέπτου, η οποία υποδιαιρείται σε μέτρο 7/16. Επιλέχθηκαν επτά τύποι αντιμετάθεσης για τη ρυθμική οργάνωση της διάρκειας των φθόγγων και των παύσεων σε κάθε μουσικό μέτρο, σε συνδυασμό με όλους τους τύπους αντιμετάθεσης της υποδιαίρεσης της ίδιας χρονικής μονάδας σε πέντε ισομερή συστατικά μέρη. Οι ακολουθίες φθόγγων στο κλαρινέτο προήλθαν από προβολές διαστημάτων πέμπτης και τέταρτης συγκεκριμένων ομάδων φθόγγων, οι οποίες δημιουργήθηκαν από την ενσωμάτωση δύο δωδεκάφθογγων κύκλων και των αναστροφών τους. Τα κρουστά αποτελούνται από επτά διαφορετικά όργανα: έξι βασικά (τρίγωνο, πιάτο, woodblock, ταμπούρο, στρατιωτικό τύμπανο, γκρανκάσα) και ένα γκονγκ. Η διαμοίραση του μουσικού υλικού στα έξι βασικά κρουστά γίνεται αλεατορικά, με επιλογή 75 από τους συνολικά 720 πιθανούς συνδυασμούς κατανομής του μουσικού υλικού σε 6 όργανα (6!=720). Η επιλογή της δυναμικής κάθε νότας γίνεται με βάση έναν πολύπλοκο μαθηματικό τύπο, τα αποτελέσματα του οποίου μεταφράζονται με βάση μία αριθμητική κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου το 1 αντιστοιχεί στη μικρότερη δυναμική (pp) και το 5 στη μεγαλύτερη (ff).

Ηλεκτροακουστικά έργα

- **Φαντάσματα (1960)**
Δημιουργήθηκε στο Ινστιτούτο Ηλεκτροακουστικής της Ανώτατης Σχολής Μουσικής της Βιέννης και αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη ηλεκτροακουστική σύνθεση στην Αυστρία. Ο συνθέτης το αναφέρει ως το πρώτο του Hörspiel («ακουστικό έργο»). Αναφέρεται στα γεγονότα του Κονγκό του 1960, οπότε επιχειρήθηκε η ανεξαρτησία του από τους Βέλγους με αιματηρές συνέπειες που στοίχισαν τη ζωή σε 100.000 ανθρώπους. Στο έργο χρησιμοποιούνται εκστατικές φωνές από χορούς του Κονγκό διαμορφωμένες με αλλαγές ταχύτητας και δακτυλιακούς

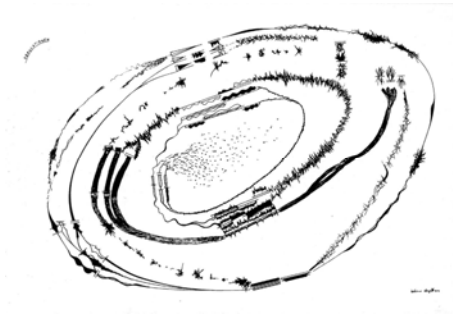
μεταροπείς, με παράλληλους κρότους και θορύβους από σκίσιμο χαρτιών και σπειροειδείς μεταλλικούς ήχους. Το συνολικό αποτέλεσμα οδηγεί σε ένα δεύτερο διαλογιστικό μέρος (“Meditation”).

- **Ανώνυμο - Χρωματισμένος θόρυβος (Farbiges Rauschen) (1962-67)**

Το ηχητικό αρχείο του Λογοθέτη περιλαμβάνει πολλές μαγνητοταινίες που δεν είναι καταχωρημένες στην επίσημη εργογραφία του. Ανάμεσα σε αυτές, το 2011 ο Thomas Gorbach ερευνώντας το αρχείο, εντόπισε μια ταινία με μια σπουδή πάνω στο χρωματισμένο θόρυβο με χρονολογία μεταξύ 1962 και 1967. Εδώ, σε μία ημερία, ασυνήθιστη για τον Λογοθέτη, ο φιλτραρισμένος θόρυβος ρέει δημιουργώντας διάφορες ηχητικές καταστάσεις.

Πρώιμα έργα γραφικής σημειογραφίας

- **Osculationen (Συνεπαφές) (1964)**

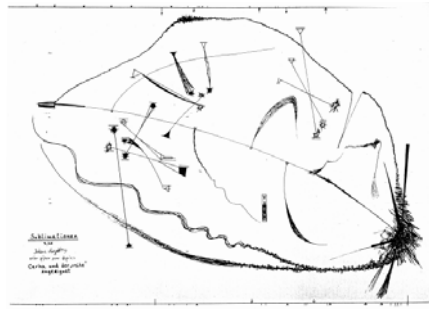
Το Osculationen (ή Osculation) αποτελεί ένα από τα πρώτα έργα του Λογοθέτη και ανήκει στον κύκλο «Ουράνια μηχανική» (Himmelsmechanik), που ο ίδιος σχολιάζει ως «μπαλέτο 7 εικόνων». Ο όρος προέρχεται από τα μαθηματικά και στα ελληνικά αποδίδεται ως «συνεπαφή» (πρβλ. συνεφαπτόμενους κύκλους). Μια άλλη ερμηνεία του όρου είναι επίσης το φίλημα.

- **Spiralenquintett (Σπειροειδές κουιντέτο) (1965)**

Το σπειροειδές κουιντέτο αποτελείται από 6 σπείρες που περιπλέκονται μεταξύ τους και διαμορφώνονται από διαφορετικές ανεξάρτητες γραμμές, τις οποίες ο συνθέτης απαριθμεί, δίνοντας έτσι οδηγία στους εκτελεστές πώς να τις ακολουθήσουν.

- **Sublimationen (Εξαχνώσεις) (1968)**

Στην παρτιτούρα ο συνθέτης γράφει στα ελληνικά «στον φίλον μου φριτς» αφιερώνοντας έτσι το έργο στον Fritz Cerha που εκτέλεσε πολλά έργα του με το σύνολο «die reihe». Η παρτιτούρα έχει 4 βασικές γραμμές που περικλείουν μικρές «εξαχνωμένες» εσωτερικές κινήσεις.

- **Fusion (Σύντηξη) (1971)**

Το έργο Fusion από 5 γραμμές με συγκεκριμένα τονικά ύψη που συγκλίνουν σε ένα σημείο και διαπλέκονται αντιστικτικά με γραμμές σημείων δράσης.

Μουσικό Σύνολο Νίκος Σκαλκώτας
(Καλλιτεχνική διεύθυνση: Γιώργος Κουμεντάκης)

- κλαρινέτο - Γιάννης Σαμπροβαλάκης
- όμποε - Γιάννης Τσελίκας
- φαγκότο - Γιώργος Φαρούγγιας
- πιάνο - Λορέντα Ράμου
- κρουστά - Θεόδωρος Μιλκόβ
- βιολοντσέλο - Άγγελος Λιακάκης

ηλεκτροακουστικά έργα - Κώστας Μόσχος, Στέλιος Γιαννουλάκης

Μουσική διεύθυνση: **Κωνσταντία Γουρζή**

Σύνταξη κειμένων: Κώστας Μόσχος, Γιάννης Σαμπροβαλάκης
Υπεύθυνος Συναυλιών: Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής (ΙΕΜΑ)
Δημιουργία ιστοσελίδας: <http://anestislogothetis.musicportal.gr/>, Κώστας Μόσχος

Με την υποστήριξη
της Αυστριακής Πρεσβείας και του ευρωπαϊκού προγράμματος MINSTREL.

Αυστριακή Πρεσβεία
Αθήνα

